

Jak rozmawiać z dzieckiem o niepełnosprawności?

Dzieci są z natury ciekawskie, dopytują, chcą poznać świat całym sobą i chcą to zrobić jak najlepiej. Są jednak takie tematy, które dla nas, dorosłych, mogą być trudne i problematyczne do poruszenia w rozmowie z dziećmi.

Każdy dzień to dobra okazja, by porozmawiać z dziećmi o niepełnosprawności. Osoby z niepełnosprawnością są wśród nas, a niepełnosprawności są różne. Należy pamiętać, aby odpowiadać na pytania dzieci od razu, gdy się pojawiają, skupiając się na faktach, aby przekazywane wiadomości służyły integracji, a nie wykluczeniu osób z niepełnosprawnością.

Rozmowa, jak każda inna, powinna przebiegać w spokojnej atmosferze. Dziecko wyczuje, kiedy jesteśmy nerwowi lub kiedy unikamy jakiegoś tematu. Należy pamiętać o tym, że postrzeganie rzeczywistości przez dziecko jest nacechowane pozytywnie lub neutralnie. To my, dorośli, nadajemy znaczenie słowom. W rozmowie o niepełnosprawności powinniśmy skupić się więc na faktach, wyjaśnić, czym niepełnosprawność jest. Unikaj w rozmowie takich słów jak: „choroba”, „kaleka”, „upośledzenie”, które kojarzą się raczej z cierpieniem. Staraj się nie definiować niepełnosprawności jako stanu gorszego, dziwnego. Pokazuj człowieka, a nie chorobę. Nie sugeruj, że osoby z niepełnosprawnością są „biedne” czy „pokrzywdzone przez los”.

Najczęściej pytania o niepełnosprawność pojawiają się u dzieci przy pierwszym kontakcie z osobą, u której widać jakąś dysfunkcję. Nie uciszaj wtedy dziecka, lecz staraj się (od razu!) odpowiedzieć na jego pytanie, reagujmy spokojnie. Odwracanie uwagi dziecka od zadanego pytania jedynie wzmacnia wykluczenie. Osoby z niepełnosprawnościami są wśród nas i nie powinien być to temat tabu.

Zwracaj też uwagę na język. Powinien być nacechowany szacunkiem do drugiego człowieka. Z drugiej strony należy dopasować komunikaty do poziomu i wieku dziecka. Należy mówić prawdę, bez koloryzowania rzeczywistości czy przeinaczania faktów. Informacje podawane dziecku powinny być jasne i konkretne. Staraj się zobrazować niepełnosprawność na przykładach:

Bartek nie może bawić się z tobą w berka, bo jego mięśnie nie pomagają mu w bieganiu tak samo, jak Twoje, ale możecie pobawić się w....

Przy okazji rozmów o niepełnosprawności spróbuj obudzić empatię w dziecku. Wytłumacz mu do czego służy np. wózek inwalidzki, laska, kula, aparat słuchowy. Przypomnij, że jest to własność danej osoby i bez jej pozwolenia nie powinno się z tych przyrządów korzystać. Wspomnij o psie przewodniku, którego absolutnie nie można zaczepiać, wołać, głaskać, bawić się, gdyż jest wtedy w pracy i pomaga osobie niewidomej w poruszaniu się. Zwróć uwagę na zasady, które powinny być przestrzegane w kontakcie z osobą z niepełnosprawnością. Naucz też dziecko, w jaki sposób może samo pomóc osobie z niepełnosprawnością w różnych sytuacjach.

Wyjaśnij, że niektóre osoby mogą wykonywać różne czynności inaczej niż ono, pokażmy przykłady:

- osoba z niepełnosprawnością ruchową będzie korzystała z windy zamiast ze schodów,
- osoba niewidoma będzie czytała za pomocą dotyku, a nie wzroku,
- osoba Głucha będzie pokazywała gesty zamiast mówić itd.

Wykonywanie niektórych czynności inaczej niż wszyscy nie oznacza, że osoba, która to robi, jest gorsza! Każdy jest inny i wszyscy jesteście wyjątkowi!

W rozmowie możesz posiłkować się też wyobraźnią dziecka i zachęcić je do ćwiczenia, które pomoże lepiej zrozumieć osobę z niepełnosprawnością:

- Zamknij oczy i spróbuj tak przejść 10 kroków.
- Odgadnij, co to za przedmiot, przy zamkniętych oczach.
- Zatkaj uszy - czy słyszysz co mówię?
- Skacz na jednej nodze.

Zapytaj, jak dziecko się czuło i czy było mu łatwo wykonać dane zadanie.

Pokaż też specjalne ułatwienia dla osób z niepełnosprawnością, na przykład opakowania po lekach (alfabet Braille'a), wypustki na chodnikach, podjazdy do budynków, parkingi dla osób z niepełnosprawnością, zwróć również uwagę dziecka na tłumaczy języka migowego w telewizji.

W rozmowie zwracaj uwagę na pozytywne oraz interesujące aspekty: "Spójrz, jak ta pani świetnie sobie radzi na wózku!", "Osoby Głuche mają swój własny język! Czy wiedziałeś, że język migowy również różni się w zależności od kraju?".

Ponadto warto pokazywać sławne osoby z niepełnosprawnością: Leo Messi, najlepszy piłkarz na świecie, jest w spektrum autyzmu, Ludwig van Beethoven – Głuchy kompozytor. Pokażmy, że niepełnosprawność jest tylko jedną cechą osoby, a każdy ma ich wiele.

I ostatnia, ale równie ważna zasada - my sami jako dorośli bądźmy przykładem. Nie odwracajmy wzroku w rozmowie z osobą z niepełnosprawnością, używajmy poprawnego języka. Nie ma nic złego w powiedzeniu osobie niewidomej: "do widzenia" albo spytaniu osoby na wózku inwalidzkim: "Chcesz pójść z nami do kina?". Osoby z niepełnosprawnością powinny i chcą być traktowane jak każdy człowiek. Sami bądźmy wzorem do naśladowania!

W rozmowie z dziećmi może pomóc również literatura. Oto nasze propozycje:

1. „Tuż pod moim nosem" Anna Freifrau von Linden, Magdalena Pełczyńska - Wydawnictwo Petit
2. „Bajki bez barier" Joanna Maria Chmielewska, Aleksandra Chmielewska - Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” Szklarska Poręba
Wszystkie bajki znajdziesz w internecie w PDF
3. „Jak mówić o niepełnosprawności? " Julia Borkowska Kapelus z Kwiatami-szkolenia dla nauczycieli.

4. „Duże sprawy w małych głowach”-Agnieszka Kossowska Wydawnictwo Linia
5. Seria "Leon i jego nie-zwykle spotkania"- Agata Battek Fundacja VERBA
6. Seria "Przygody Rysia i Krzysia"- Marta Ostrowska Fundacja Podróże Bez Granic
7. „Lot w kosmos" PDF - Adela Wąsiewicz Lot w Kosmos - podcast o autyzmie
8. „Mój brat ma autyzm"- Jeniffer Moore-Mallinos, Wydawnictwo Edycja Świętego Pawła
9. „Janek jest inny. Historia chłopca z autyzmem"-Helena Kraljič Wydawnictwo Piętka
10. „SPEcjalne moce. Doskonały projekt. Książka o autyzmie."- Tracy Packiam Alloway-
Wydawnictwo Zielona Sowa
11. „Świat ślimaczka" - Dorota Danisz
12. „Moja mama nie słyszy”-Marzena Rydzewska, Fundacja Otwórz Oczy,Fundacja Venti
Tu pobierzesz PDF:
<http://pppstarogard.pl/wp-content/uploads/2018/06/Moja-mama-niesłyszcy-porozmawiajmy-o-uczuciach.-Marzena-Rydzewska.pdf>
13. „Mam zespół Downa" - Helena Kraljič, Wydawnictwo Piętka
14. „Mój młodszy brat"- Monika Krajewska Media Rodzina
15. „Moja mama nie widzi" -Marzena Rydzewska, Fundacja Otwórz Oczy
Tu pobierzesz PDF:
<http://pppstarogard.pl/wp-content/uploads/2018/06/MOJA-MAMA-NIE-WIDZI-porozmawiajmy-o-uczuciach.-Marzena-Rydzewska.pdf>
16. „O Kamilu, który patrzy rękami" - Tomasz Małkowski Wydawnictwo ADAMADA

Opracowały:

Wioletta Ginter

pedagog specjalny

Anna Ławniczak

psycholog szkolny